

Андрю Карнеги заслужава уважение като един от стотите най-добри бизнес лидери на миналия век. Това не е защото можем да се съмняваме в неговия талант на бизнесмен – той е един от най-проницателните бизнесмени от своето поколение, – а защото знаменателна част от това поколение реализира постиженията си в рамките на XIX век. Това което Карнеги прави в избраната от него група, е свидетелство за неговото влияние върху революцията в търговията в САЩ, когато XIX век си проправя пътя към XX век. Може да се приеме, че Карнеги е първият от поколението бизнесмени, които са инициатори на индустриалното развитие в САЩ и в целия свят на гребена на стоманената индустрия и на изграждането на железопътните линии. В края на своята дълга кариера той изгражда най-голямата стоманодобивна компания в САЩ и натрупва огромно лично богатство.

Карнеги изковава бизнес империята си от стоманата.

1835	Година на раждане.
1848	Семейството се премества в Аллегени, недалеч от Питсбърг, щата Пенсилвания. Карнеги, на 12-годишна възраст, започва работа в текстилна фабрика за памучни платове.
1870	Изгражда първата доменна пещ. Опиту с процеса на Бесемер.
1874	Открива стоманодобивна пещ в Брагдок.
1880	Денонощно работещият завод прави печалба 2 милиона долара.
1881	Компанията се реорганизира като <i>Carnegie Bros. & Co.</i>
1882	Карнеги придобива дялове от производството на кокс в Хенри С. Фрик.
1886	Написва „Триумфащата демокрация“.
1889	Отива в Ню Йорк, за да ръководи изследванията и развитието при стоманодобивния процес. Публикува „Евангелие на богатството“. Производството на стомана достига 332 111 тона.
1899	Производство на стомана от 2 663 412 тона. Карнеги изкупува бизнеса на Фрик.
1901	Фрик и Ж. Риерлон Морган купуват компанията на Карнеги за 500 милиона долара.
1919	Умира.

ПРОИЗХОД И ВЪЗХОД

Карнеги е първият от поколението бизнесмени, които проправят пътя на индустриалното развитие на Съединените щати ... на гърба на производството на стомана и железопътни линии.

Андрю Карнеги е роден в Дънфермлин на 25 ноември 1835 г. През 1848 г. икономическата депресия принуждава баща му да емигрира с цялото си семейство в САЩ. Семейството се установява в шотландската колония, струпана в Стабтаун, Аллегени, недалеч от Питсбърг и 12-годишният

Андрю започва работа в местната памучна фабрика.

Напускайки памучната фабрика, той започва работа в Питсбъргската телеграфна агенция като пощенски раздавач. Томас А. Скот, суперинтендант на Западното поделение на Пенсилванските железници по това време, забелязва възможностите му и го назначава за свой секретар с 50 долара на месец, по това време една щедра заплата за толкова млад човек. Скот е човекът, който го насочва по пътя към богатството, показвайки му обещаващите печалби от вложенията в новите компании. Действайки по съвети на Скот, Карнеги купува акции на компанията *Adams Express Company*, използвайки парите на своята майка, която подновява ипотеката на къщата си. Скоро след това той заема пари, за да инвестира в рисков начинание за търговската експлоатация на спалните вагони в железопътните линии.

През време на Американската гражданска война Карнеги служи заедно със Скот във Вашингтон. После, след победата на Съюза, той поема поста на Скот като суперинтендант на Западното поделение на Пенсилванските железопътни линии. Но неговият предприемачески инстинкт не е задоволен и той скоро напуска железниците и се установява в строящата стоманени мостове фирма *Keystone Bridge Company*. Въвлеча се и в няколко други спекулации, от които излиза с успех.

ОСНОВНИ МОМЕНТИ

Докато Карнеги търси поле за изява в САЩ, Хенри Бесемер, откривател и бизнесмен, работи върху промишления процес в Англия, който ще промени индустрията на целия свят. Неговият процес позволява индустриалното производство на стомана от чугун. Карнеги често посещава Обединеното кралство и при една визита се запознава с Бесемеровия конвертор. За Карнеги това е откритие.

Бързайки назад към САЩ, той създава *Carnegie, McCandless, & Co.*, построява своята първа доменна пещ през 1870 г. и започва да експериментира с Бесемеровия процес. Отваря стоманодобивна пещ в Браддок и от 1880 г. тя започва непрекъснато 24-часово производство, като годишната печалба достига 2 милиона долара. През 1881 г. компанията е реорганизирана, като става *Carnegie Bros. &*

Со. Карнеги държи контролния пакет. През 1882 г. той придобива дялово участие в производството на кокс от Хенри С. Фрик, който става неговият най-доверен съдружник.

През 1889 г. Карнеги отива в Ню Йорк, за да продължи своите търсения в стоманодобивния процес. Той също така прекарва шест месеца от годината със своето семейство в Шотландия. По време на своето отсъствие Карнеги остава Фрик като президент на *Carnegie Bros. & Co.* за ежедневното ръководство на фирмата. Когато Фрик поема длъжността, компанията е сбор от коренно различни нишки – това са отделните съществуващи фабрики и металургичната пещ е крайната им точка в Питсбърг. Фрик влиза тези нишки заедно в едно – един организъм, който ще се превърне в най-големия стоманодобивен завод в света. Той централизира управленската структура и интегрира производството. Фирмата се превръща в *Carnegie Steel Company* – оценена на 25 милиона долара.

За нещастие на Карнеги Фрик също така е в основата и на един от най-прословутите инциденти в корпоративната история на САЩ. В опит да намали стойността и да повиши печалбата той намалява ставката на временните работници. Раздразнени, профсъюзните организации на чугунодобивните и на стоманодобивните работници призовават своите членове от *Carnegie Homestead* на стачка. Вместо да тръгне по пътя на преговорите, Фрик влошава положението, като организира довеждането на 300 стачкоизменници.

Когато денят започва и стачкоизменниците идват с шлепове надолу по реката Мононгахела, в допълнение с въоръжена охрана, адът се отваря. В края на деня след решаващата битка 10 човека са убити и повече от 60 са ранени. В Хоумстед е въведено военно положение.

Карнеги, който по това време е в Шотландия, е разярен. Не е само разривът на компанията, което го наскърбява. Фрик е тръгнал срещу неговите категорични нареждания да не наема стачкоизменници. За Карнеги това е норма на персонална етика. Въпреки всичко, бидейки основен собственик и като такъв пряко отговорен, той трябва да носи дълго време след този погром отговорност за чернотенно петно от работническата кръв върху своята репутация.

Макар че Карнеги се въздържа от публични критики към Фрик, техните отношения никога повече не се възстановяват. Компанията продължава да преуспява, увеличавайки годишното производство на стомана от 332 111 тона през 1889 г. до 2 663 412 през 1899 г., а печалбата от 2 милиона долара – на 40 милиона. Но поради влошените отношения Карнеги използва благоприятна възможност, за да изкупи дела на Фрик за кокетната сума от 15 милиона долара през 1889 г. Дори този акт на скъсване не успява да потисне личната неприязън между двамата. През 1901 г. Фрик се завръща с подкрепата на Д. Риерпун Морган и извоюва компанията на Карнеги за 500 милиона долара, създавайки *US Steel Corporation* с пазарна оценка от 1,4 ми-

лиарда долара, най-голямата стоманодобивна компания в света.

ИЗВОДИ И КОНТЕКСТ

Карнеги изиграва решаваща роля в индустриализацията на САЩ. Като бедно шотландско момче, което става един от най-богатите хора на света, неговото израстване от дрипите до богатството е изключително. По онова време той е критикуван и възхваляван в еднаква степен. Някои виждат в него самодоволен, деспотичен, самовластен, високомерен експлоататор, други – мъдър, доброжелателен, просветен предприемач. Каквито и качества Карнеги да притежава, едно от тях изпъква напред – това е опортюнизмът, който инстинктивно го тласка напред. Той използва всеки удобен случай, за да допринесе за своите корпоративни интереси. Когато кани Уелския принц да пътува с Пенсилванските железопътни линии например, това е по-скоро, за да си осигури покровителство за своя бизнес, отколкото да издигне социалното си положение.

Карнеги ще бъде запомнен не само с предприемаческите си рискове, но и с филантропията си. В напреднала възраст, воден от нравствените си убеждения, той подарява по-голямата част от богатството си. Основава фондация „за напредък на човечеството“. Институтът „Карнеги“ в Питсбърг, технологическият институт на неговото име, институтът „Карнеги“ във Вашингтон и три хиляди обществени библиотеки са построени с парите на тази фондация.

Когато „Кралят на стоманата“ умира през август 1919 г., той вече е раздал 350 милиона долара от своето богатство.

Някои виждат в него самодоволен, деспотичен, самовластен, високомерен експлоататор, други – мъдър, доброжелателен, просветен предприемач.

Източници за справка

Книги

Carnegie, Andrew. *The Empire of Business*. New York: Doubleday, Doran, & Co, 1902.

Mackay, James. *Andrew Carnegie: His Life and Times*. Chichester: John Wiley, 1998.

Уебсайт

Corporation of New York: www.carnegie.org